

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Przygotowywane jest dla Państwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem

Co to oznacza? I co
mogą Państwo zrobić?

Samen gezond, fit en veerkrachtig

Przygotowywane jest dla Państwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem. Co to oznacza? I co mogą Państwo zrobić?

Na leczenie psychiatryczne wymagana jest zgoda pacjenta. Niekiedy jednak placówka świadcząca opiekę może leczyć pacjenta bez jego zgody. Gdy na przykład z powodu swojej choroby psychicznej pacjent spowoduje niebezpieczną sytuację. Jest wówczas obejmowany tzw. opieką przymusową,

której zasady określono w ustawie o przymusowej opiece psychiatrycznej (Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg, Wvvggz).

Takiego środka nie można jednak zastosować wobec kogoś bezpodstawnie. Jest to dopuszczalne tylko w skrajnych przypadkach, gdy nie ma żadnych innych możliwości.

Istnieją dwa sposoby na zastosowanie wobec kogoś przymusowej opieki:

- skierowanie na przymusowe leczenie (crisismaatregel),
- upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem psychiatrycznym (zorgmachtiging).

Ta broszura zawiera informacje dla osób, dla których wydano upoważnienie do objęcia ich przymusowym leczeniem. Wydanie takiego upoważnienia oznacza, że sąd zdecydował, że pacjent może być leczony, nawet jeśli nie wyraził na to zgody. Wyjaśniamy tu, co prawo mówi o upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem i jakie mogą być dla Państwa skutki jego wydania.

Państwo sami również mogą podjąć wiele działań.

W wielu przypadkach mogą Państwo zapobiec objęciu opieką przymusową jeszcze na etapie przygotowania upoważnienia. Być może zdecydują się też Państwo na dobrowolne poddanie się leczeniu, bez konieczności zastosowania względem Państwa opieki przymusowej.

Osoby, z którymi mogą mieć Państwo do czynienia w związku z procesem przygotowania upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem:

- Prokurator ([patrz strona 7](#))
- Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii ([patrz strona 7](#))
- Adwokat ([patrz strona 18](#))
- Rzecznik praw pacjenta ([patrz strona 18](#))
- Ewentualnie Państwa przedstawiciel ([patrz strona 19](#))
- Lekarz prowadzący leczenie ([patrz strona 7](#))
- Niezależny psychiatra ([patrz strona 7](#))
- Lekarz pierwszego kontaktu (rodzinny)

W tej broszurze „on” oznacza również „ona”.

Spis treści

Przygotowywane jest dla Państwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem. Co to oznacza? I co mogą Państwo zrobić?	2
Czym jest upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?	5
Dlaczego przygotowywane jest dla Państwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?	5
Zgłoszenie obaw do gminy i badanie rozpoznawcze	5
Warunki umożliwiające zastosowanie opieki przymusowej	6
Kryterium powstania poważnej szkody	6
Przygotowanie wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem	7
Zaświadczenie lekarskie	8
Co mogą Państwo zrobić? Własny plan działania	8
Karta opieki i plan opieki	9
Wniosek o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem	11
Sąd i rozprawa	12
Sąd wydał upoważnienie do objęcia Państwa przymusowym leczeniem. Co to oznacza dla Państwa?	12
Jakiego rodzaju opieką przymusową mogą być Państwo objęci?	13
Kiedy zostają Państwo objęci opieką przymusową?	14
Czym jest ambulatoryjna opieka przymusowa?	14
Regulamin pobytu w placówce	15
Kontrola osobista	15
Jakie wymagania musi spełniać opieka przymusowa?	16
Jak długo trwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?	16
Tymczasowa przerwa lub zakończenie	17
Adwokat i rzecznik praw pacjenta]	18
Adwokat	18
Rzecznik praw pacjenta	18

Przedstawiciel	19
Ochrona prywatności	20
Skargi	20
Co jeszcze mogą Państwo zrobić?	21
Zaangażować rodzinę i/lub bliskich	21
Karta osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej (crisiskaart)	21
Oświadczenie zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej	22
Dolegliwości zdrowotne i leki	22
Więcej informacji	23
Załącznik Czym jest kryterium powstania poważnej szkody	25
Ryzyko spowodowania poważnej szkody	25
Zaburzenie psychiczne, z którego wynika ryzyko spowodowania poważnej szkody	25
Stawianie oporu	26

Czym jest upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?

Upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem jest wydawane przez sąd. W upoważnieniu tym sąd określa, jaka opieka może być świadczona pacjentowi bez jego zgody. Upoważnienie jest środkiem ograniczającym Państwa wolność. Może zobowiązywać Państwa do poddania się leczeniu dolegliwości fizycznych lub psychicznych.

Mogą Państwo zostać przymusowo umieszczeni w placówce leczenia zdrowia psychicznego i terapii uzależnień, aby otrzymać opiekę przymusową. Jednak nie zawsze jest to konieczne. Opieka przymusowa może też być świadczona na zasadach ambulatoryjnych. Oznacza, to że pacjent nie musi przebywać w placówce ochrony zdrowia, ale może uczęszczać do poradni przyszpitalnej lub być objęty opieką w domu.

Dlaczego przygotowywane jest dla Państwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?

Ktoś bardzo martwi się o Państwa zdrowie. Może to być pracownik opieki, np. psychiatra, u którego się Państwo leczą. Swoje obawy mógł też zgłosić np. Państwa dzielnicowy. Osoby te mogą się zwrócić do prokuratora o przygotowanie wniosku do sądu o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem.

Możliwe jest również, że członek Państwa rodziny lub inna osoba zgłosiła gminie obawy dotyczące Państwa sytuacji i/lub stanu zdrowia.

Zgłoszenie obaw do gminy i badanie rozpoznawcze

Co się dzieje, gdy gmina otrzymuje zgłoszenie obaw? Najpierw gmina przeprowadza krótkie badanie rozpoznawcze. Sprawdza między innymi, czy zgłoszenie nie jest fałszywe.

- A może zechcą Państwo dobrowolnie przyjąć opiekę zdrowotną? Jeśli tak, to opieka przymusowa może się okazać niepotrzebna.
- A jeśli nie wyrażą Państwo zgody na opiekę świadczoną na zasadach dobrowolnych? Wówczas gmina oceni, czy Państwa sytuacja spełnia warunki do objęcia Państwa opieką przymusową. Odbywa się to w następujący sposób.
  - Podczas badania Państwa sytuacji ktoś może odwiedzić Państwa w imieniu gminy i zadać kilka pytań.
  - Możliwe też, że gmina poprosi o dodatkowe informacje osobę, która dokonała zgłoszenia.
  - O informacje może być również poproszony dzielnicowy i/lub dzielnicowy zespół opieki społecznej.¹

Jeśli po przeprowadzeniu tego badania gmina uzna, że należy rozważyć objęcie Państwa opieką przymusową, zwróci się do prokuratora o przygotowanie wniosku do sądu o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem.

---

¹ W różnych gminach dzielnicowy zespół opieki społecznej może występować pod różnymi nazwami. Jeśli mają Państwo pytania na ten temat, proszę zadać je osobie, która odwiedzi Państwa w imieniu gminy.

Warunki umożliwiające zastosowanie opieki przymusowej

Gdy prokurator zostanie poproszony o przygotowanie wniosku o upoważnienie do objęcia Państwa przymusowym leczeniem oceni, czy Państwa sytuacja spełnia kryteria wymagane do zastosowania opieki przymusowej. Mogą Państwo zostać objęci opieką przymusową tylko wtedy, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- powodują Państwo zagrożenie dla zdrowia/życia swojego i innych osób (ustawa Wvvggz nazywa to ryzykiem spowodowania „poważnej szkody”);
- Państwa zachowanie jest wynikiem zaburzeń psychicznych;
- nie wyrażą Państwo zgody na leczenie.

Kryterium powstania poważnej szkody

Opieka świadczona na zasadach przymusowych może być zastosowana wyłącznie w ostateczności, czyli gdy nie ma żadnych innych możliwości zapobieżenia poważnej szkodzie, jaką może spowodować Państwa zachowanie. Nazywa się to „kryterium spowodowania poważnej szkody”.

W załączniku do broszury znajdują Państwo więcej informacji na ten temat ([patrz strona 25](#)).

Przygotowanie wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem

Następnym krokiem jest przygotowanie wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem. Uczestniczą w tym: prokurator, lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii, niezależny psychiatra, a także Państwo.

Prokurator

Prokurator:

- powołuje lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii;²
- sprawdzi, czy istnieją jakiegokolwiek dotyczące Państwa dane pochodzące od policji lub sądu, które są istotne dla oceny ryzyka spowodowania poważnej szkody. Jeśli tak, przekaze te dane lekarzowi-konsultantowi;
- sprawdzi, czy posiadają Państwo oświadczenie zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej i czy już wcześniej wydano upoważnienie do objęcia Państwa przymusowym leczeniem. Jeśli tak, przekaze te dane lekarzowi-konsultantowi;
- sprawdzi, czy mają Państwo adwokata. Jeśli nie, poprosi sędziego o przydzielenie Państwu bezpłatnego adwokata;
- oceni, czy jego zdaniem Państwa sytuacja spełnia warunki do objęcia Państwa opieką przymusową.

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii:

Lekarz-konsultant jest lekarzem z dziedziny psychiatrii. Jego najważniejszym zadaniem jest śledzenie na bieżąco przepisów i regulacji prawnych oraz przekładanie ich na praktyczne porady i wytyczne dla podmiotów świadczących opiekę.

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii:

- informuje Państwa na piśmie, że przygotowujący jest wniosek do sądu o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem;
- informuje Państwa przedstawiciela, adwokata i gminę lub podmiot świadczący opiekę o decyzji przygotowania wniosku do sądu;
- wyznacza dla Państwa lekarza prowadzącego leczenie. Jest to świadczeniodawca, który jest odpowiedzialny za świadczenie Państwu opieki przymusowej i który ją koordynuje. Będą Państwo mieli z nim częsty kontakt, również podczas przygotowywania wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem;
- zapyta Państwa, czy zechcą Państwo skorzystać z pomocy rzecznika praw pacjenta. Rzecznik praw pacjenta może Państwu doradzać i reprezentować Państwa interesy podczas przygotowywania wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem, a także później, gdy będzie Państwu świadczona opieka. Jeśli sobie Państwo tego zażyczą, lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii może przekazać Państwa dane kontaktowe do fundacji Stichting PVP [pełniącej funkcję rzecznika praw pacjenta]. Wówczas skontaktuje się z Państwem rzecznik praw pacjenta,
- który zapyta, czy chcą Państwo, aby rodzina lub bliscy udzielili Państwu pomocy.

Niezależny psychiatra

Może nim być lekarz psychiatra, który nie leczył Państwa przez co najmniej rok. Niezależny psychiatra: zbada Państwa i wystawi zaświadczenie lekarskie.

---

2 W większości przypadków jest to lekarz-konsultant placówki, w której już odbywają Państwo (dobrowolne) leczenie lub placówki, w której dopiero będą Państwo leczeni.

Zaświadczenie lekarskie

Niezależny psychiatra opíše w nim stan Państwa zdrowia, określi, czy Państwa zachowanie niesie ze sobą ryzyko spowodowania poważnej szkody i na czym ta szkoda polega. W zaświadczeniu określi też, czy Państwa zachowanie jest wywołane zaburzeniami psychicznymi i czy wyrażają Państwo zgodę na opiekę, czy też nie. Psychiatra może również sprawdzić Państwa akta policyjne i sądowe, aby móc dobrze ocenić ryzyko spowodowania poważnej szkody.

Przeprowadzenie rozmowy

Jakie ryzyko spowodowania poważnej szkody (niebezpieczeństwa) powoduje zdaniem psychiatry Państwa zachowanie? Warto z nim o tym porozmawiać. Jeśli zgadzają się Państwo z jego opinią, mogą Państwo sami podjąć kroki, aby zażegnać to ryzyko. Proszę powiedzieć mu to w spokojny i zrozumiały sposób. Nawet jeśli nie zgadzają się Państwo z tym, że powodują Państwo zagrożenie.

Co mogą Państwo zrobić? Własny plan działania

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii wyśle do Państwa list z informacją, że przygotowujący jest wniosek o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem. Poinformuje w nim, że mogą Państwo sporządzić plan działania (plan van aanpak), w którym opiszą Państwo, jak chcą Państwo zapobiec objęciu opieką przymusową.

Plan działania można przygotować w opisany poniżej sposób.

- Proszę powiadomić lekarza-konsultanta, że chcą Państwo opracować swój plan działania. Należy to zrobić na piśmie, w ciągu 3 dni od otrzymania od niego listu.
- Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii w ciągu 3 dni podejmie decyzję, czy da Państwu na to czas. Jeśli się zgodzi, przyzna Państwu dwa tygodnie na opracowanie planu działania. Tymczasowo odroczy on też przygotowanie wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem.
- Aby przygotować plan działania, warto skorzystać z instrukcji opisującej krok po kroku sposób jego sporządzenia. Mogą Państwo pobrać ten dokument ze strony internetowej lub poprosić o niego lekarza-konsultanta.³
- Plan działania można przygotować wspólnie z pracownikami opieki, przyjaciółmi lub rodziną. Można też poprosić o poradę rzecznika praw pacjenta lub swojego adwokata.
- W planie działania mogą Państwo opisać, co chcą Państwo zrobić i jaką opiekę chcą Państwo uzyskać, aby uniknąć opieki świadczonej na zasadach przymusowych. Może to być dowolny rodzaj opieki, np. opieka kliniczna, opieka zastępcza sprawowana nad Państwem w domu przez członka rodziny lub opieka społeczna.
- W razie potrzeby mogą też Państwo poprosić inne instytucje pomocowe o wsparcie w zakresie poprawy Państwa sytuacji i stanu zdrowia. Mogą Państwu zapewnić np. pomoc z gminy, pomoc w spłacie długów, pomoc domową, opiekę duszpasterską lub zajęcia w ciągu dnia.

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii oceni Państwa plan działania i zwróci się do niezależnego psychiatry o wydanie zaświadczenia lekarskiego. Prokurator może zrezygnować z przygotowania wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem, jeśli z zaświadczenia lekarskiego będzie wynikać, że dzięki Państwa planowi działania można uniknąć zastosowania opieki przymusowej. Jeżeli plan działania nie wystarczy, aby zapobiec opiece przymusowej, lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii zajmie się dalszym przygotowaniem wniosku o wydanie upoważnienia.

³ Plik PDF dotyczący planu działania można znaleźć w internecie, na stronie [Website Ketencoördinatieteam Wvggz | Handreikingen Wvggz \(wvggz-kct.nl\)](http://WebsiteKetencoördinatieteamWvggz|HandreikingenWvggz(wvggz-kct.nl))

Lekarz-konsultant może też zdecydować o wcześniejszym przygotowaniu wniosku o wydanie upoważnienia, robiąc to przed upływem dwóch tygodni przyznanych Państwu na przygotowanie planu działania. Może to zrobić, jeśli sporządzanie planu działania będzie przebiegać zbyt wolno lub jeśli odroczenie przygotowania wniosku o wydanie upoważnienia nie będzie już możliwe wskutek zaistnienia ryzyka spowodowania poważnej szkody (niebezpieczeństwa). Zanim lekarz-konsultant to zrobi, najpierw omówi to z Państwem i Państwa przedstawicielem. Otrzymają Państwo również jego decyzję na piśmie.

Karta opieki i plan opieki

Kolejnym krokiem jest Państwa konsultacja z lekarzem prowadzącym leczenie w sprawie sporządzenia dwóch ważnych dokumentów:

- karty opieki (zorgkaart),
- planu opieki (zorgplan).

Są to inne dokumenty niż plan działania, który być może Państwo sporządzili.

Karta opieki: Państwa życzenia i preferencje

Karta opieki zawiera Państwa życzenia i preferencje dotyczące opieki.

Może na przykład określać:

- Jakie leki chcą, a jakich nie chcą Państwo otrzymywać?
- W jaki sposób chcą Państwo otrzymywać leki (tabletki, zastrzyk itp.)?
- Co pomaga Państwu poczuć się lepiej?
- Co sprawia, że czują się Państwo gorzej?

Proszę również określić w karcie opieki:

- Jakie leczenie chcieliby Państwo ewentualnie otrzymywać w domu?
- Jakiego leczenia nie chcieliby Państwo w żadnym razie otrzymywać w domu?
- Przy jakiego rodzaju leczeniu chcą Państwo współpracować?
- Przy jakiego rodzaju leczeniu absolutnie nie chcą Państwo współpracować?
- Czy mają Państwo preferencje dotyczące leczenia przez konkretnego świadczeniodawcę lub placówkę opieki zdrowotnej?

Czy mieli to już Państwo wcześniej zapisane, np. w oświadczeniu zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej ([patrz strona 22](#)) lub w karcie osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej ([patrz strona 21](#))? Jeśli tak, dokumenty te zostaną dołączone do karty opieki.

Karta opieki jest Państwa własnym dokumentem. Czy chcą Państwo sporządzenia karty opieki? Jeśli tak, lekarz prowadzący leczenie ma obowiązek to zrobić. **Uwaga!** Nie oznacza to, że wszystkie Państwa życzenia i preferencje zostaną automatycznie spełnione. Jednak lekarz prowadzący leczenie musi odnotować, w jaki sposób bierze pod uwagę Państwa preferencje podczas świadczenia opieki. Musi też wyjaśnić, dlaczego się do nich nie stosuje. Wszystko to zapisuje w planie opieki. Nie mają Państwo żadnych preferencji dotyczących leczenia? Lekarz prowadzący leczenie odnotuje również ten fakt.

Dolegliwości zdrowotne i leki

Czy mają Państwo dolegliwości zdrowotne lub przyjmują Państwo leki? Proszę zgłosić to pracownikom opieki w miejscu, w którym Państwo przebywają i lekarzowi prowadzącemu leczenie. Dzięki temu otrzymają Państwo niezbędną opiekę i leki. Nie wiedzą Państwo dokładnie, jakie leki zażywają? Proszę przekazać opakowania swoich leków pracownikom opieki lub poprosić ich o skontaktowanie się z Państwa lekarzem rodzinnym.

Plan opieki: ocena dokonana przez lekarza prowadzącego leczenie

Plan opieki jest podstawą dla świadczenia opieki przymusowej, którą być może będą Państwo objęci. Są w nim wymienione wszystkie formy opieki, które lekarz prowadzący leczenie uważa za konieczne dla zażegnania ryzyka spowodowania poważnej szkody (np. leki, nadzór, umieszczenie w placówce).

Plan opieki zawiera opis szczegółowej diagnozy, zachowania, ryzyka spowodowania poważnej szkody i opieki przymusowej, dla której przygotowywany jest wniosek o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem. Plan ten sporządza lekarz prowadzący leczenie, oczywiście w jak największym stopniu konsultując się przy tym z Państwem. W tym dokumencie lekarz prowadzący leczenie opisuje, jaka jest jego ocena sytuacji. Określa również opiekę przymusową, jaka jego zdaniem będzie konieczna. W tym celu skonsultuje się on z Państwa lekarzem rodzinnym, z ewentualnymi podmiotami, które już świadczą Państwu opiekę, a także z Państwa rodziną i bliskimi (jeśli Państwo sobie tego życzą i jeśli osoby te pomagają w opiece nad Państwem).⁴

Jeśli lekarz prowadzący leczenie uzna, że potrzebna jest też pomoc społeczna, może również skonsultować się z gminą w sprawie pomocy, jaką będzie ona w stanie Państwu zapewnić. Pomoc ta zostanie również uwzględniona w planie opieki. Plan opieki może więc zawierać więcej informacji poza opisem opieki przymusowej. Dzięki temu sąd otrzyma pełny obraz Państwa sytuacji. Na przykład:

- pomoc w prowadzeniu domu;
- pomoc w spłacie zadłużenia;
- praca lub zajęcia w ciągu dnia;
- zapewnienie mieszkania (jeśli go Państwo nie mają).

---

⁴ Jeśli nie będą Państwo chcieli, aby lekarz prowadzący leczenie zaangażował w to określoną osobę, z zasady tego nie zrobi.

Wniosek o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii gromadzi i ocenia dokumenty dotyczące Państwa sprawy. Należą do nich:

- zaświadczenie lekarskie (od niezależnego psychiatry);
- karta opieki i plan opieki (od lekarza prowadzącego leczenie).

Dokumenty te trafiają następnie do prokuratora. Prokurator decyduje, czy jego zdaniem potrzebują Państwo opieki przymusowej i czy Państwa sytuacja spełnia kryteria wymagane do jej zastosowania. Następnie podejmuje decyzję, czy wystąpi do sądu o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem, czy też nie.

- *Prokurator zawnioskuję o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem*
Prokurator sporządza wówczas wniosek do sądu. Wniosek do sądu zawiera m.in. uzasadnienie, dlaczego lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii i prokurator uważają wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem za konieczne oraz jaka opieka przymusowa jest potrzebna, aby zażegnać ryzyko spowodowania poważnej szkody. Do wniosku dołączane są dokumenty od lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii, takie jak plan opieki, karta opieki i oświadczenie zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej ([patrz strona 21](#)).
- *Prokurator nie zawnioskuję o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem*
Jeśli prokurator podejmie decyzję, aby *nie* składać wniosku do sądu, całe postępowanie zostanie zakończone. Nie zostanie złożony wniosek o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem.

Prokurator podejmie decyzję **do czterech tygodni** po przystąpieniu do przygotowania wniosku. Termin ten może zostać przedłużony o maksymalnie dwa tygodnie. Dzieje się tak wtedy, gdy lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii odracza postępowanie o dwa tygodnie, aby mogli Państwo opracować własny plan działania.

Sąd i rozprawa

Gdy sąd otrzyma wniosek, wyznaczy rozprawę na bliski termin. Podczas rozprawy sędzia wysłucha Państwa, Państwa ewentualnego przedstawiciela i adwokata.

Nie są Państwo w stanie przyjść do sądu? Na przykład dlatego, że zostali już Państwo umieszczeni w placówce opieki zdrowotnej? Sędzia przeprowadzi wówczas rozprawę w miejscu Państwa pobytu, czyli w placówce lub u Państwa w domu.

Na rozprawie mogą być obecne następujące osoby:

- Państwo,
- sędzia,
- sekretarz sądowy (asystuje sędziemu),
- Państwa adwokat,
- lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii,
- lekarz prowadzący leczenie,
- ewentualnie również prokurator.

Sędzia może też zezwolić na udział w rozprawie innym osobom. Na przykład Państwa pełnomocnikowi, niezależnemu psychiatrze (który wystawił zaświadczenie lekarskie), świadkom, biegłym lub policjantowi, który Państwa zna. Mogą Państwo również złożyć wniosek do sądu o powołanie świadków i biegłych. Sędzia nie ma obowiązku zezwolenia na udział w rozprawie tym osobom.

Sąd musi wydać orzeczenie **w ciągu trzech tygodni** od złożenia wniosku przez prokuratora. W swoim orzeczeniu sędzia określa, jaki rodzaj opieki przymusowej będzie zawierać upoważnienie. Może orzec o zastosowaniu form opieki opisanych w planie opieki, ale może też zdecydować o zapewnieniu Państwu innych form opieki niż określono we wniosku. Na przykład jeśli stwierdzi, że opieka przymusowa określona we wniosku jest zbyt daleko idąca niż to konieczne, aby zażegnać ryzyko spowodowania poważnej szkody. Sąd ma w tej sprawie ostateczne zdanie. Od orzeczenia sądu nie można się odwołać.

Sąd wydał upoważnienie do objęcia Państwa przymusowym leczeniem. Co to oznacza dla Państwa?

Po wydaniu przez sąd upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem, lekarz prowadzący może rozpocząć świadczenie Państwu opieki przymusowej. Zrobi to **w ciągu dwóch tygodni** od ogłoszenia orzeczenia sądu. Nie zastosuje on wobec Państwa od razu form opieki przymusowej określonych w upoważnieniu do objęcia Państwa przymusowym leczeniem. Najpierw musi zawsze rozważyć, czy tego rodzaju opieka przymusowa jest w danej chwili konieczna.

Jakiego rodzaju opieką przymusową mogą być Państwo objęci?

Prawo określa rodzaje opieki przymusowej, które sąd może nakazać w upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem. Poniżej wyjaśnimy możliwe rodzaje tej opieki.

Poddanie leczeniu medycznemu

Mogą być Państwo zmuszeni do poddania się leczeniu medycznemu. Może to obejmować:

- podawanie płynów, odżywianie i leki;
- kontrole medyczne lub inne działania medyczne mające na celu leczenie zaburzeń psychicznych;
- leczenie terapeutyczne;
- leczenie dolegliwości fizycznej związanej z Państwa zaburzeniami psychicznymi.

Na przykład: odmawiają Państwa przyjmowania leków na cukrzycę. Robią to Państwo, bo przez swoją psychozę myślą Państwo, że ich nie potrzebują.

Ograniczenie Państwa wolności

Może zostać ograniczona Państwa swoboda poruszania się. Może to mieć miejsce na kilka sposobów:

- Ograniczenie swobody w zakresie poruszania się i przebywania przez Państwa w dowolnym miejscu w budynku lub poprzez fizyczne unieruchomienie.
Na przykład: obecni na miejscu pracownicy opieki pozwalają Państwu wejść do salonu, ale nie do kuchni, lub chwilowo chwytają Państwa i przytrzymują.
- Mogą Państwo zostać umieszczeni w specjalnie zaprojektowanym, zamkniętym pomieszczeniu lub zostać zamknięci w swoim pokoju.
- Mogą Państwo być monitorowani.
Na przykład: za pomocą kamery.
- Sprawdzanie odzieży lub ciała.
Państwa ciało lub noszone ubranie może zostać przeszukane. Przeszukania nie przeprowadza się w jamach ciała, takich jak usta.
- Państwa dom lub miejsce pobytu może zostać przeszukane pod kątem obecności niebezpiecznych przedmiotów lub substancji mających wpływ na Państwa zachowanie.
- Może zostać przeprowadzona kontrola mająca na celu wykrycie substancji mających wpływ na Państwa zachowanie lub innych niebezpiecznych przedmiotów. Mogą one zostać Państwu odebrane.
Na przykład: alkohol lub nóż.
- Ograniczenie swobody w organizowaniu Państwa życia. Będą Państwo zobowiązani do wzięcia w czymś udziału lub zaprzestania wykonywania jakichś czynności.
Na przykład: zakaz korzystania z telefonu, internetu lub niektórych mediów społecznościowych.
- Ograniczenie odwiedzin.
- Umieszczenie w placówce opieki.
- Mogą Państwo zostać przymusowo umieszczeni w zakładzie opieki leczniczej w zakresie zdrowia psychicznego i leczenia uzależnień. Zostaną Państwo wtedy zabrani do tego rodzaju placówki. Być może nie będą Państwo mogli samodzielnie opuścić tej placówki lub oddziału.

W upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem sąd określa, które z powyższych formy opieki przymusowej *mogą* być wobec Państwa zastosowane. Niekoniecznie oznacza to, że zostaną zastosowane wszystkie możliwe środki i że rzeczywiście będą nimi Państwo objęci.

Kiedy zostają Państwo objęci opieką przymusową?

Lekarz prowadzący leczenie ostatecznie decyduje o tym, *jakiej* formy opieki przymusowej będą Państwo wymagać w danym momencie. Lekarz prowadzący leczenie musi zawsze wybrać najmniej uciążliwą alternatywę. Dlatego zawsze upewnia się, czy pacjent nie zechciałby dobrowolnie poddać się niezbędnemu leczeniu.

Jeśli będą Państwo współpracować, nie będą Państwo musieli poddać się opiece przymusowej określonej w upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem. Jeśli odmówią Państwo współpracy, lekarz prowadzący sprawdzi, czy nie istnieją żadne inne alternatywy dla opieki przymusowej. Zależy to od Państwa stanu zdrowia w danym momencie. Jeśli inne formy opieki nie będą wchodziły w grę, lekarz prowadzący leczenie może zdecydować o zastosowaniu opieki przymusowej określonej w upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem. W takim przypadku musi wyjaśnić na piśmie, dlaczego i kiedy będzie świadczył Państwu opiekę przymusową. O swojej decyzji w pierwszej kolejności powiadomi Państwa.

Podczas świadczenia opieki przymusowej mogą Państwo zostać fizycznie zmuszeni do poddania się leczeniu. Może to na przykład oznaczać, że będą Państwo przytrzymywani podczas podawania leków. Może się też zdarzyć, że nie wolno Państwu będzie wykonywać pewnych czynności lub opuszczać pomieszczenia. Przymus fizyczny będzie zawsze stosowany jak najkrócej i w sposób bezpieczny dla Państwa.

Nie zgadzają się Państwo z decyzją lekarza prowadzącego leczenie co do rodzaju świadczonej opieki? Mogą Państwo złożyć skargę. Więcej informacji na temat składania skarg można znaleźć [na stronie 20](#).

Czym jest ambulatoryjna opieka przymusowa?

Mogą Państwo również otrzymać opiekę przymusową bez konieczności pobytu w placówce leczenia zdrowia psychicznego i terapii uzależnień. Na przykład może być świadczona w poradni przyszpitalnej lub w Państwa domu. Jest to tak zwana „opieka ambulatoryjna”.

Opieka w domu

Opieka przymusowa świadczona w Państwa domu ma znaczny wpływ na Państwa codzienne życie. Zazwyczaj dom daje nam poczucie bezpieczeństwa i komfortu. Jednak opieka przymusowa może sprawić, że będą się Państwo czuli mniej bezpiecznie we własnym domu. Ale przymusowe umieszczenie w placówce opieki zdrowotnej może być również nieprzyjemnym doświadczeniem. Dlatego też w dużym zakresie uwzględniane są przy tym Państwa życzenia i preferencje.

Podmiot opieki zdrowotnej zawsze oceni, czy świadczenie opieki przymusowej w warunkach ambulatoryjnych (w domu lub w przychodni przyszpitalnej) będzie bezpieczne i odpowiedzialne. Co się stanie, gdy opieka ambulatoryjna świadczona w domu lub w przychodni przyszpitalnej nie powiedzie się? Wówczas lekarz prowadzący leczenie może zawsze rozważyć zmianę Państwa planu opieki. W razie jakichkolwiek pytań, Państwo, Państwa przedstawiciel i/lub rodzina mogą się zawsze skontaktować z podmiotem świadczącym opiekę.

Ambulatoryjna opieka przymusowa po pobycie w placówce

Ambulatoryjna opieka przymusowa może być również kontynuacją leczenia po zakończeniu przez Państwa przymusowego pobytu w placówce. Opieka ta będzie traktowana jako część procesu powrotu do zdrowia. W takim przypadku lekarz prowadzący leczenie może uzależnić pozwolenie na świadczenie ambulatoryjnej opieki przymusowej od spełnienia określonych warunków. Na przykład jeśli nie spełnią Państwo tych warunków, zostaną ponownie przymusowo umieszczeni w placówce.

Tymczasowa opieka przymusowa w sytuacjach kryzysowych

W upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem sąd określił rodzaj opieki przymusowej, jaka może być Państwu świadczona. Może się jednak zdarzyć, że w sytuacji kryzysowej konieczne będzie objęcie Państwa opieką, której nie określono w upoważnieniu. Na przykład: w upoważnieniu sąd określił, że mogą być Państwu podawane leki pod przymusem. Nie zezwolił w nim jednak na umieszczenie Państwa w zamkniętym pomieszczeniu. Jeśli jednak będzie to konieczne w sytuacji kryzysowej, lekarz prowadzący leczenie może tymczasowo objąć Państwa opieką przymusową, która nie została wymieniona w upoważnieniu. Jest to dozwolone tylko tymczasowo w sytuacjach kryzysowych, jeśli pomoże to zapobiec ryzyku spowodowania poważnej szkody i przestępstwu. Również zapewnienie bezpieczeństwa placówce lub innemu miejscu bądź też ochrona praw i wolności innych osób może stanowić powód do zastosowania tymczasowej opieki przymusowej w sytuacjach kryzysowych.

Tymczasowa opieka przymusowa może być świadczona przez maksymalnie trzy dni. Jeśli okres ten przypada na weekend lub święto państwowe, może zostać przedłużony do następnego dnia roboczego. Jeśli lekarz prowadzący leczenie uzna, że potrzebne jest zastosowanie dłuższej tymczasowej opieki przymusowej, musi złożyć wniosek o zmianę upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem przez sąd. Odbywa się to za pośrednictwem lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii i prokuratora.

Znaleźli się Państwo w takiej sytuacji? Proszę zwrócić się o poradę i pomoc do swojego adwokata i rzecznika praw pacjenta.

Regulamin pobytu w placówce

Jeśli zostaną Państwo umieszczeni w placówce opieki zdrowotnej, będą Państwo musieli przestrzegać obowiązującego w niej regulaminu pobytu. Zawarte w nim zasady mogą dotyczyć wyłącznie porządku i bezpieczeństwa w placówce, w której Państwo przebywają. Obowiązują wszystkie osoby umieszczone w tej placówce. Pomiot świadczący opiekę udzieli Państwu dalszych informacji na temat regulaminu pobytu w placówce. Mają Państwo pytania lub skargi dotyczące regulaminu pobytu w placówce? Proszę się z nimi zwrócić do personelu podmiotu świadczącego opiekę i do rzecznika praw pacjenta.

Kontrola osobista

Przy przyjęciu do placówki mogą Państwo zostać poddani kontroli osobistej. Lekarz prowadzący leczenie zleci ją, jeśli podejrzewa, że mają Państwo przy sobie niebezpieczne przedmioty. Są to przedmioty, których nie wolno posiadać przy sobie w danej placówce lub które mogą stanowić zagrożenie.

Lekarz prowadzący leczenie może zlecić przeszukanie Państwa ubrania lub ciała. Uwaga! Nie wolno przeprowadzać kontroli wewnątrz ciała. Dlatego też niedozwolone jest przeszukiwanie jam ciała, takich jak jama ustna. Przeszukaniu może też być poddane Państwa pomieszczenie (pokój) w placówce. Mogą też być otwierane (w Państwa obecności) listy, jakie do Państwa przyjdą na adres placówki.

Jeśli podczas kontroli osobistej zostaną Państwu zabrane jakiegokolwiek przedmioty, zostaną one przechowane i zwrócone Państwu po zakończeniu pobytu w placówce. Nie otrzymają ich Państwo z powrotem tylko w przypadku, gdy prawo zabrania ich posiadania (np. nielegalna broń lub narkotyki).

Jakie wymagania musi spełniać opieka przymusowa?

Zastosowana opieka przymusowa musi spełniać szereg wymogów:

- **Jakość**
- Ustawa Wvvgz nakazuje, by opieka przymusowa była świadczona zgodnie z określonymi wytycznymi. Wytyczne te noszą nazwę „Wielodyscyplinarnych wytycznych w sprawie nagłej i przymusowej opieki”. Więcej informacji mogą Państwo uzyskać w podmiocie świadczącym opiekę. Oczywiście opieka przymusowa musi też spełniać zwykłe wymogi jakościowe i wytyczne obowiązujące w przypadku opieki świadczonej na zasadach dobrowolnych.
- **Proporcjonalność**
To, na ile surowa i poważna będzie opieka przymusowa, musi być proporcjonalne do celu, jakie się jej stawia.
- **Skuteczność**
Opieka przymusowa musi być odpowiednia, aby można było osiągnąć zakładane cele. Jeśli na przykład z powodu psychozy są Państwo agresywni wobec innych i odmawiają przyjmowania leków. Aby nie dopuścić do tego, że zaatakują Państwo inne osoby, leki zostaną Państwu podane pod przymusem.
- **Stosowanie najłżejszych odpowiednich środków**
Dana forma opieki jest stosowana, ponieważ nie ma żadnych innych, mniej drastycznych środków, aby osiągnąć ten sam cel. Opieka przymusowa musi zatem składać się z najłżejszych możliwych środków, które doprowadzą do osiągnięcia celu zastosowanej opieki.
- **Bezpieczeństwo**
- Opieka przymusowa musi być bezpieczna dla Państwa i dla innych osób.
- Wymóg ostatecznego środka pomocy
- Oznacza to, że opieka przymusowa może być zastosowana wyłącznie w ostateczności, gdy nie ma już żadnych innych możliwości, które zapewnią, że ryzyko spowodowania poważnej szkody zostanie zażegnane. Czy są Państwo gotowi dobrowolnie przyjąć określoną opiekę zdrowotną? Jeśli tak, być może będą Państwo jeszcze w stanie uniknąć zastosowania opieki przymusowej. Możliwe jest też (wcześniejsze) zakończenie świadczenia opieki przymusowej.

Uważają Państwo, że świadczona opieka przymusowa nie spełnia powyższych wymogów? Mogą Państwo złożyć na to skargę.

Jak długo trwa upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?

W upoważnieniu do objęcia przymusowym leczeniem podano, do kiedy obowiązuje. Mają przy tym zastosowanie następujące wytyczne.

- **Jest to Państwa pierwsze upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem?**
Jeżeli tak, może być wydane na maksymalnie sześć miesięcy.
- **Czy upoważnienie zostało wydane bezpośrednio po wygaśnięciu poprzedniego upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem?**
W takim przypadku upoważnienie to może być wydane na maksymalnie jeden rok.
- **Byli Państwo objęci obowiązkową opieką przez pięć kolejnych lat?**
Wówczas upoważnienie może być wydane na maksymalnie dwa lata.

Czy przed upływem terminu ważności upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem nie złożono wniosku o wydanie nowego upoważnienia? Wówczas upoważnienie wygaśnie i nie będzie można objąć Państwa dalszą opieką przymusową.

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii może również podjąć decyzję o przerwaniu lub zakończeniu świadczenia opieki przymusowej przed upływem terminu ważności upoważnienia.

Tymczasowa przerwa lub zakończenie

W trakcie obowiązywania upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem mogą Państwo złożyć wniosek o zakończenie lub tymczasowe przerwanie świadczenia Państwu opieki przymusowej. Może o tym również zdecydować lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii.

- **Tymczasowa przerwa.**
- Jest to możliwe, gdy na przykład chcą Państwo wziąć udział w ważnej uroczystości rodzinnej, takiej jak pogrzeb lub ślub.
- **Zakończenie opieki przymusowej.**
Można o nie zawniekskować, gdy na przykład będą Państwo zdania, że ryzyko spowodowania poważnej szkody już nie istnieje. Jest możliwe również wtedy, gdy zechcą Państwo dobrowolnie korzystać ze świadczonej Państwu opieki.

Kto może zawniekskować o tymczasowe przerwanie lub zakończenie przymusowego leczenia?

O tymczasowe przerwanie lub zakończenie przymusowego leczenia można zawniekskować do lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii.

Należy złożyć u niego pisemny wniosek. Trzeba w nim dokładnie opisać powód złożenia wniosku. Wniosek może być również złożony przez:

- adwokata (w Państwa imieniu);
- przedstawiciela (w Państwa imieniu);
- Państwa lekarza prowadzącego leczenie;
jeśli na przykład uzna, że przymusowe leczenie nie będzie już konieczne, albo gdy zechce, by spróbowali Państwo, czy mogą się obejść bez opieki przymusowej;

Lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii może określić warunki tymczasowej przerwy lub zakończenia Państwa leczenia. Jeśli nie będą Państwo przestrzegać tych warunków, lekarz-konsultant może wycofać swoją decyzję i natychmiast ponownie objąć Państwa opieką przymusową. Nie zgadzają się Państwo z decyzją lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii? Mogą Państwo złożyć skargę do Komisji ds. skarg (klachtcommissie). Proszę uzyskać poradę u rzecznika praw pacjenta.

Przeniesienie

Mogą Państwo złożyć wniosek o przeniesienie do innego podmiotu świadczącego opiekę. Wniosek ten należy złożyć do lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii. Przeniesienie może się odbyć na przykład w następujących sytuacjach:

- Inny podmiot świadczący opiekę specjalizuje się w określonych formach leczenia, którego Państwo potrzebują.
- Czują Państwo, że inny podmiot świadczący opiekę lepiej Państwu pomoże.

Możliwa jest również zmiana lekarza prowadzącego leczenie lub lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii.

Wniosek o przeniesienie do innej placówki lub o zmianę lekarza prowadzącego lub lekarza-konsultanta należy złożyć w formie pisemnej do lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii. Proszę w nim wyjaśnić, dlaczego składają Państwo swój wniosek. Wniosek może być również złożony przez Państwa przedstawiciela lub lekarza prowadzącego leczenie.

Zawsze warto jest skorzystać przy tym z porady adwokata i/lub rzecznika praw pacjenta. Mogą oni też pomóc Państwu w złożeniu wniosku o przeniesienie, tymczasowe przerwanie lub zakończenie przymusowego leczenia. Mogą też Państwu wyjaśnić, jakie warunki muszą być ku temu spełnione, i co one dla Państwa oznaczają.

Adwokat i rzecznik praw pacjenta]

Adwokat

Nie mają Państwo jeszcze adwokata? Jeśli nie, prokurator poprosi sąd o przydzielenie Państwu adwokata. Sąd następnie zadba o to, aby go Państwu zapewnić. Ma to miejsce w chwili, gdy prokurator zaczyna przygotowywać wniosek o upoważnienie do objęcia Państwa przymusowym leczeniem.

Adwokat:

- zapewni Państwu bezpłatną pomoc;
- będzie działał w Państwa imieniu;
- będzie reprezentował Państwa interesy w postępowaniach związanych z opieką przymusową.
Na przykład w sprawie dotyczącej wydania upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem;
- zna przepisy i procedury, które Państwa dotyczą;
- właściwie przedstawi Państwa wersję wydarzeń we wszystkich procedurach i postępowaniach;
- odpowie na wszystkie Państwa pytania dotyczące praw i obowiązków związanych z upoważnieniem do objęcia przymusowym leczeniem oraz procedurami;
- odwiedzi Państwa, jeśli zostaną Państwo przymusowo umieszczeni w placówce opieki lub jeśli nie będą Państwo w stanie przyjść do niego;
- zapewni Państwu wsparcie.

Rzecznik praw pacjenta

Rzecznik praw pacjenta:

- zapewni Państwu bezpłatną pomoc i porady;
- jest osobą, do której mogą się Państwo zwrócić z pytaniami i skargami dotyczącymi świadczonej opieki
(na przykład o sposobie, w jaki są Państwo traktowani, o przymusowym leczeniu lub ograniczeniu wolności);
- zapewnia Państwu wsparcie i poradę podczas Państwa konsultacji z lekarzem prowadzącym leczenie;
- zapewnia Państwu pomoc przy sporządzaniu ważnych dokumentów, takich jak karta opieki i plan opieki (zobacz dalej);
- nie pracuje dla podmiotu opieki zdrowotnej, tylko dla niezależnej fundacji PVP;
- dba o Państwa interes, zgodnie z Państwa punktem widzenia;
- ma obowiązek dochowania tajemnicy.

Przy rozpoczęciu procesu przygotowania wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii poprosi Państwa o zgodę na przekazanie Państwa danych kontaktowych rzecznikowi praw pacjenta. Jeśli wyrażą Państwo na to zgodę, rzecznik praw pacjenta sam się z Państwem skontaktuje.

Więcej informacji znajdą Państwo na stronie internetowej www.pvp.nl.

Przedstawiciel

W niektórych przypadkach ktoś będzie Państwa reprezentował. Przedstawiciel ten będzie występował w imieniu Państwa w kontaktach z lekarzem prowadzącym leczenie, podmiotem opieki zdrowotnej oraz innymi świadczeniodawcami. Na ile będzie to możliwe, będą Państwo brali udział w tych kontaktach. Rzecznik praw pacjenta może udzielić Państwu więcej informacji na temat roli przedstawiciela.

Przedstawiciel jest Państwu przydzielany w następujących sytuacjach:

- gdy Państwo sami zdecydują, że chcą być reprezentowani;
- gdy są Państwo niezdolni do podejmowania samodzielnych decyzji. Oznacza to, że Państwa lekarz prowadzący leczenie uważa, że „nie są Państwo w stanie rozsądnie oceniać swojego interesu”;
- gdy są Państwo osobą małoletnią.

Państwo sami decydują, że chcą być reprezentowani

- To do Państwa należy decyzja, kto będzie Państwa przedstawicielem. Przedstawiciel musi mieć ukończone 18 lat. Musi też chcieć Państwa reprezentować.
- Przedstawiciel może odmówić przyjęcia opieki w Państwa imieniu, ale nie wolno mu w Państwa imieniu wyrazić zgody na opiekę. Jeśli więc przedstawiciel będzie się zgadzał na objęcia Państwa opieką przymusową, a Państwo nie, liczy się będzie Państwa decyzja.

Są Państwo niezdolni do podejmowania samodzielnych decyzji

Niezdolność do podejmowania samodzielnych decyzji oznacza, że nie są Państwo w stanie zadbać o swoje interesy. Może się zmieniać zależnie od czasu i rodzaju decyzji. Na przykład będąc w stanie psychozy mogą Państwo nie być w stanie decydować o opiece, której Państwo potrzebują, ale mogą doskonale potrafić dokonywać wyborów w zakresie codziennych czynności. Dlatego w przypadku każdej decyzji lekarz musi ustalić, czy w danej chwili są Państwo jest zdolni do samodzielnego podejmowania decyzji.

Jeśli lekarz stwierdzi, że są Państwo niezdolni do samodzielnego podejmowania decyzji, istnieją kolejno następujące opcje:

- Sąd wyznaczył już opiekuna lub kuratora jako Państwa przedstawiciela.
- Albo: Wcześniej określili Państwo, kto będzie Państwa przedstawicielem. Przedstawiciel musi mieć ukończone 18 lat. Musi też chcieć Państwa reprezentować.
- Albo: Państwa partner życiowy lub członek rodziny może działać jako Państwa przedstawiciel. Przedstawiciel nie może w Państwa imieniu wyrazić zgody na opiekę. Może jednak w Państwa imieniu *odmówić* zgody na poddanie się leczeniu.
- Jeśli nie mają Państwo przedstawiciela, podmiot opieki zdrowotnej może się zwrócić do sądu o wyznaczenie dla Państwa opiekuna lub kuratora.

Są Państwo osobą małoletnią

W przypadku osób małoletnich to prawo określa, kto będzie ich przedstawicielem.

- Masz mniej niż 12 lat:
  - Przedstawicielem(-ami) są rodzice lub opiekunowie prawni.
  - Przedstawiciel może w Twoim imieniu wyrazić zgodę na objęcie Cię opieką lub odmówić wydania takiej zgody.
- Masz 12 do 16 lat:
  - Przedstawicielem(-ami) są rodzice lub opiekunowie prawni.
  - Przedstawiciel może odmówić przyjęcia opieki w Twoim imieniu, ale nie wolno mu w Twoim imieniu wyrazić zgody na opiekę.
- Masz 16 do 17 lat:
  - Możesz wyznaczyć swojego przedstawiciela, ale nie jest to konieczne. To do Ciebie należy decyzja, kto będzie Twoim przedstawicielem. Przedstawiciel musi mieć ukończone 18 lat. Musi też chcieć Cię reprezentować.
- Masz 16 lub 17 lat i jesteś niezdolny(-a) do samodzielnego podejmowania decyzji: Twoim(i) przedstawicielem(-ami) są rodzice lub opiekunowie prawni.

Ochrona prywatności

W najbliższym czasie różne osoby i instytucje będą sobie nawzajem przekazywać wiele informacji na Państwa temat. Na przykład prokurator udostępni lekarzowi-konsultantowi w dziedzinie psychiatrii istotne dane policyjne i sądowe na Państwa temat. Z kolei lekarz-konsultant może przekazać je niezależnemu psychiatrze. Taka wymiana danych jest konieczna w trakcie całego postępowania. Jest też określona przepisami prawnymi. Dzięki temu osoby, które mają podejmować decyzje w Państwa sprawie, będą możliwie jak najlepiej poinformowane o Państwa sytuacji.

Czy ktoś chce udostępnić Państwa dane, choć prawo na to nie pozwala?

Jeśli tak, może to zrobić tylko po uzyskaniu na to Państwa wyraźnej zgody. Na przykład lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii może poprosić Państwa o zgodę na przekazanie Państwa danych rzecznikowi praw pacjenta. Podmiot zajmujący się przechowywaniem lub przekazywaniem danych osobowych musi zapewnić, by odbywało się to w bezpieczny sposób. Oczywiście Państwa dane nie mogą wpaść w niepowołane ręce.

Wgląd w Państwa dane

Mogą Państwo w dowolnej chwili uzyskać wgląd w swoją dokumentację medyczną. Wpisuje się w niej także adnotację o danych wymienianych przez lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii, burmistrza, prokuratora lub lekarza prowadzącego leczenie bez Państwa zgody, gdy może powstać ryzyko spowodowania poważnej szkody. O wgląd w swoje dane należy wystąpić na piśmie, kierując ten wniosek do odpowiedniej osoby lub instytucji. Proszę pamiętać, że rozpatrzenie wniosku zajmie nieco czasu. Mają Państwo wątpliwości, czy Państwa dane są przetwarzane z należytą starannością? A może mają Państwo skargę w tej sprawie? W takim przypadku proszę zwrócić się do swojego adwokata i/lub rzecznika praw pacjenta.

Skargi

Podmiot świadczący Państwu opiekę zdrowotną jest zrzeszony w niezależnej komisji ds. skarg (klachtencommissie). Komisja ds. skarg rozpatruje złożone przez Państwa skargi i zażalenia. Mogą one dotyczyć m.in. wszelkiego rodzaju decyzji podejmowanych przez lekarza-konsultanta w dziedzinie psychiatrii i lekarza prowadzącego w związku z Państwa opieką przymusową. Orzeczenie komisji ds. skarg jest wiążące dla podmiotu świadczącego Państwu opiekę zdrowotną. Może ono spowodować uchylenie decyzji lub przyznanie Państwu odszkodowania. Od orzeczenia komisji ds. skarg można odwołać się do sądu. Może to zrobić sam pacjent, jego przedstawiciel lub podmiot opieki zdrowotnej.

Ustawa określa kwestie, w których może orzekać komisja ds. skarg. Składane do niej skargi mogą na przykład dotyczyć:

- ograniczenia Państwa wolności;
- sposobu prowadzenia przymusowego leczenia, upoważnienia do kontynuacji tego leczenia lub upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem;
- wniosku o tymczasową przerwę lub zakończenia opieki przymusowej;
- decyzji dotyczących stwierdzenia Państwa niezdolności do samodzielnego podejmowania decyzji.

Chcą Państwo złożyć skargę?

Jeśli mają Państwo skargę lub zażalenie, zawsze dobrze jest najpierw zasięgnąć porady u rzecznika praw pacjenta. Może on Państwu pomóc przy następujących kwestiach:

- doradzić, w jaki sposób należy złożyć skargę;
- wspierać Państwa przy składaniu skargi;
- doradzić, czy warto skorzystać z pomocy adwokata przy składaniu skargi;
- pomóc Państwu, jeśli będą Państwo woleli rozwiązać problem tylko z podmiotem świadczącym opiekę.

Co jeszcze mogą Państwo zrobić?

Zaangażować rodzinę i/lub bliskich

Państwa rodzina lub bliscy (np. przyjaciele) mogą Państwu pomóc lub udzielić wsparcia. Mogą być przydatni w kontaktach z lekarzem prowadzącym leczenie lub innymi świadczeniodawcami. Państwa rodzina lub bliskie osoby zazwyczaj dobrze Państwa znają. Dlatego mogą pomóc w dokładnym ustaleniu, jakie są Państwa życzenia, a czego Państwo sobie nie życzą. Mogą też zapewnić Państwu ogromne wsparcie w razie konieczności przymusowego umieszczenia Państwa w placówce. Mogą się na przykład zaopiekować Państwa zwierzętami domowymi lub załatwić dla Państwa różne inne sprawy poza placówką.

Proszę więc powiedzieć swojemu lekarzowi prowadzącemu leczenie, kto z Państwa rodziny lub bliskich może Państwu pomóc. Dzięki temu podmiot świadczący opiekę będzie wiedział, z kim ma się kontaktować. Będzie też wiedzieć, kto występuje w Państwa imieniu, a kto nie. Osoby biorące udział w Państwa leczeniu mogą przekazywać rodzinie lub bliskim informacje na temat Państwa i przebiegu leczenia tylko wtedy, gdy wyrażą Państwo na to zgodę.

Państwa rodzina lub bliskie osoby mają prawa, które przyznaje im ustawa Wvoggz. Dla Państwa bliskich jest też dostępny rzecznik praw rodzin. Proszę zapytać o niego w podmiocie świadczącym opiekę. Więcej informacji na temat rzecznika praw rodzin można znaleźć na stronie internetowej www.familievertrouwenspersonen.nl.

Karta osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej (crisiskaart)

Karta osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej zawiera informacje o tym, jakie są Państwa życzenia, gdy dojdzie do sytuacji kryzysowej. Na przykład:

- Co powinny robić lub czego nie powinny robić osoby postronne i podmioty świadczące opiekę?
- Do kogo mogą zadzwonić w Państwa imieniu?
- Jakie są ustalenia z np. osobami prowadzącymi leczenie lub całodobowym ośrodkiem pomocy psychiatrycznej (crisisdienst)?

Czy mają Państwo kartę osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej (crisiskaart)?

Czy kiedyś wydano Państwu kartę osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej? A może zapisali Państwo swoje życzenia w inny sposób? Jeśli tak, proszę koniecznie okazać tę kartę lub oświadczenie woli pracownikom opieki i lekarzowi prowadzącemu leczenie. Dzięki temu będą wiedzieli, z jakimi podmiotami świadczącymi opiekę mają Państwo poczynione ustalenia. Pomoże to również pracownikom opieki w zapewnieniu Państwu lepszej opieki w placówce. Okazanie karty może nawet sprawić, że nie będzie konieczne objęcie Państwa opieką przymusową, albo można ją będzie szybciej zakończyć.

Nie mają Państwo karty osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej (crisiskaart)?

Nie mają Państwo jeszcze karty osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej, ale chcieliby ją Państwo uzyskać na przyszłość? Proszę zwrócić się do swojego lekarza prowadzącego o dalsze informacje i poradę. Więcej informacji można też znaleźć na stronie internetowej fundacji Crisiskaart Nederland: www.crisiskaart.nl.

Oświadczenie zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej

Mogą Państwo również spisać oświadczenie zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej (zelfbindingsverklaring). W dokumencie tym mogą Państwo określić, w jakich okolicznościach chcieliby Państwo mieć świadczoną opiekę przymusową i jaki może to być rodzaj opieki. Mogą to Państwo zrobić na przykład, jeśli mieli Państwo w przeszłości psychozę. Nie chcą Państwo otrzymywać opieki podczas psychozy, ale wiedzą też Państwo, że leki pomagają ją zatrzymać. Mogą więc Państwo zapisać w swoim oświadczeniu, że lekarz ma prawo podać Państwu leki podczas psychozy, nawet jeśli będąc w stanie psychozy powiedzą Państwo, że ich nie chcą.

Do oświadczenia zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej mają zastosowanie następujące wymogi:

- muszą Państwo dołączyć do nich plan opieki;
- lekarz prowadzący leczenie i lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii muszą je podpisać.

Oświadczenie zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej jest dołączone do karty opieki. Podmiot świadczący opiekę zadba o to, by lekarz-konsultant w dziedzinie psychiatrii i lekarz prowadzący leczenie znali Państwa preferencje zawarte w karcie opieki i jej załącznikach. Wezmą je oni pod uwagę przy sporządzaniu planu opieki. Rozpatrując wniosek o wydanie upoważnienia do objęcia przymusowym leczeniem sąd sprawdzi, czy zrobili to w prawidłowy sposób.

O poradę w sprawie oświadczenia zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej mogą się też Państwo zwrócić do rzecznika praw pacjenta.

Dolegliwości zdrowotne i leki

Czy mają Państwo obecnie dolegliwości zdrowotne? Jeśli tak, proszę to zawsze zgłosić obecnym na miejscu pracownikom opieki i lekarzowi prowadzącemu leczenie. Dzięki temu będą mogli zapewnić Państwu odpowiednią opiekę medyczną. Zwłaszcza jeśli regularnie zażywają Państwo leki, bardzo ważne jest, aby o tym wszystkich poinformować. Łączenie leków nie zawsze jest bezpieczne. Dlatego pracownicy opieki, którzy mają przymusowo podawać Państwu leki, muszą wiedzieć, jakie leki już Państwo przyjmują. Zapobiegnie to powstaniu niebezpiecznych sytuacji.

Nie wiedzą Państwo dokładnie, jakie leki zażywają? Proszę przekazać opakowania swoich leków pracownikom opieki. Można też poprosić ich o skontaktowanie się z Państwa lekarzem rodzinnym.

Więcej informacji

Chcą Państwo uzyskać więcej informacji na określone tematy? Poniżej znajdują Państwo listę przydatnych stron internetowych.

- **Dwang in de zorg**

Więcej informacji na temat przymusowych form opieki zdrowotnej.

www.dwangindezorg.nl

- **Crisiskaart**

Więcej informacji na temat karty osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej.

www.crisiskaart.nl

- **Patiëntvertrouwenspersoon**

Więcej informacji na temat rzecznika praw pacjenta.

www.pvp.nl

- **MIND**

Organizacja społeczna MIND chce zapobiegać problemom psychicznym i wspierać osoby, które są nimi dotknięte. Czyni to poprzez dostarczanie informacji, prowadzenie badań, realizację projektów i podejmowanie aktywnych działań.

www.wijzijnmind.nl

- **MIND Korrelatie**

MIND Korrelatie jest organizacją ogólnokrajową. Oferuje anonimową, profesjonalną pomoc psychiatryczną i psychospołeczną. Udziela też indywidualnych porad i pomocy każdemu, kto o to poprosi. Można to zrobić telefonicznie lub przez internet.

www.mindkorrelatie.nl

- **113 Zelfmoordpreventie**

Fundacja 113 Zelfmoordpreventie jest krajową organizacją zajmującą się zapobieganiem samobójstwom.

www.113.nl

- **Fundacja Eigen Kracht Centrale**

Fundacja Eigen Kracht Centrale wspiera organizacje i organy władzy w całej Holandii w ich pracy w zakresie problemów obywateli.

www.eigen-kracht.nl

- **Kiezen in de ggz**

Kiezen in de ggz (Wybór w opiece nad zdrowiem psychicznym) jest stroną internetową dla osób od 18. roku życia, które szukają osoby/placówki, która pomoże im w zakresie problemów ze zdrowiem psychicznym.

www.kiezenindeggz.nl

- **Ypsilon**

Zrzesza członków rodzin i krewnych osób narażonych na psychozę.

www.ypsilon.org

- **Landelijke Stichting Familievertrouwenspersonen (LSFVP)**

Rzecznicy praw rodziny udzielają informacji, porad i wsparcia członkom rodzin i bliskim pacjentów korzystających z opieki w zakresie leczenia psychiatrycznego i leczenia uzależnień (ggz).

www.familievertrouwenspersonen.nl

- **Richtlijnen drang en dwang ggz**

Tutaj znajdują Państwo wszystkie wytyczne w sprawie nagłej i przymusowej opieki w zakresie leczenia psychiatrycznego i leczenia uzależnień.

https://richtlijnendatabase.nl/richtlijn/dwang_en_drang_in_de_ggz/dwang_en_drang_in_de_ggz_-_startpagina.html

Załącznik

Czym jest kryterium powstania poważnej szkody

Opieka świadczona na zasadach przymusowych może być zastosowana wyłącznie w ostateczności, czyli gdy nie ma żadnych innych możliwości zapobieżenia poważnej szkodzie, jaką może spowodować Państwa zachowanie. Nazywa się to „kryterium spowodowania poważnej szkody”.

Na kryterium spowodowania poważnej szkody składają się:

- ryzyko spowodowania poważnej szkody (stanowienie zagrożenia dla siebie i innych);
- zaburzenie psychiczne, z którego wynika ryzyko spowodowania poważnej szkody;
- stawianie oporu.

Poniżej krótko wyjaśnimy każdą z tych kwestii.

Ryzyko spowodowania poważnej szkody

Wniosek o upoważnienie do objęcia Państwa przymusowym leczeniem zostanie przygotowany, jeśli ktoś uzna, że stwarzają Państwo poważne zagrożenie (zwane tutaj „ryzykiem spowodowania poważnej szkody”). Osobą zgłaszającą potrzebę przymusowego leczenia może być lekarz, gmina lub członek rodziny.

Zgodnie z ustawą Wvvgz, ryzyko spowodowania poważnej szkody ma miejsce, gdy istnieje duża groźba, że:

- wyrządzą Państwo poważną krzywdę sobie lub innym osobom. Krzywda ta może polegać na:
  - zagrożeniu dla życia;
  - poważnym uszkodzeniu ciała;
  - poważnych szkodach psychicznych;
  - poważnych szkodach materialnych, niematerialnych lub finansowych;
  - poważnym zaniedbaniu lub pogorszeniu sytuacji społecznej;
  - poważnym zaburzeniu rozwoju (np. w przypadku nienarodzonego dziecka);
- zagrożeniu dla Państwa własnego bezpieczeństwa wskutek działania pod wpływem innej osoby;
- wywoływaniu agresji innych osób poprzez uciążliwe zachowanie;
- Państwa zachowaniu powodującym zagrożenie dla ogólnego bezpieczeństwa osób w Państwa otoczeniu.

Opieka przymusowa jest środkiem stosowanym wyłącznie w skrajnych przypadkach, gdy nie istnieją żadne inne możliwości, aby zapobiec poważnej szkodzie.

Zaburzenie psychiczne, z którego wynika ryzyko spowodowania poważnej szkody

Upoważnienie do objęcia przymusowym leczeniem zostanie wydane tylko wtedy, jeśli Państwa zachowanie jest wynikiem zaburzeń psychicznych. Muszą być do tego spełnione trzy warunki. To, czy wszystkie z nich zostały spełnione, ustala lekarz psychiatra:

- występuje u Państwa zaburzenie psychiczne;
- Państwa zachowanie wywołuje (ryzyko) spowodowania poważnej szkody;
- przyczyną ryzyka spowodowania poważnej szkody jest zaburzenie psychiczne.

Stawianie oporu

Opieka przymusowa może zostać zastosowana wobec Państwa tylko wtedy, gdy nie zgadzają się Państwo na skorzystanie z zalecanej Państwu opieki. Oznacza to, że nie chcą Państwo skorzystać z opieki, którą chce się Państwu zapewnić.

Czy zgadzają się Państwo na przyjęcie oferowanej opieki? Jeśli tak, proszę to zgłosić obecnym na miejscu pracownikom opieki. Proszę ich przy tym poinformować, *jaką* opiekę chcą Państwo uzyskać, a jakiej sobie nie życzą. Być może mają to już Państwo zapisane na karcie osoby potrzebującej pomocy psychiatrycznej lub w oświadczeniu zgody na przymusowe leczenie w sytuacji kryzysowej.

Pracownicy opieki ocenią, czy opieka, którą chcą Państwo otrzymać na zasadach dobrowolnych, będzie wystarczająca. Jeśli uznają ją za niewystarczającą, aby zapobiec zagrożeniu, mogą powrócić do przygotowania wniosku o wydanie upoważnienia do objęcia Państwa przymusowym leczeniem lub świadczenia Państwu opieki przymusowej określonej w upoważnieniu już wydanym przez sąd.

Niezdolność do samodzielnego podejmowania decyzji i reprezentacja

W świetle prawa są Państwo uznawani za niezdolnych do samodzielnego podejmowania decyzji, dopóki lekarz nie stwierdzi oficjalnie, że rzeczywiście są *nie* są Państwo do tego zdolni. Państwa niezdolność do samodzielnego podejmowania decyzji ma znaczenie dla osoby, która może Państwa reprezentować. Czyli osoby, która może występować w Państwa imieniu, aby wspierać Państwa interesy.

Niezdolność do samodzielnego podejmowania decyzji

Oznacza to, że lekarz jest zdania, że „nie są Państwo w stanie rozsądnie ocenić swojego interesu”. Zgodnie z ustawą Wvogg to lekarz prowadzący leczenie ustala, czy pacjent jest zdolny do samodzielnego podejmowania decyzji, czy też nie. Jego ocena może być różna, w zależności od przypadku i danej chwili. Może to również stwierdzić niezależny lekarz psychiatra, który sporządza dla Państwa zaświadczenie lekarskie.

To, czy są Państwo zdolni do samodzielnego podejmowania decyzji, czy też nie, *nie ma* wpływu na możliwość wyrażenia przez Państwa sprzeciwu: wszystkie sprzeciwy przeciwko objęciu opieką przymusową są traktowane poważnie, nawet jeśli pacjent jest niezdolny do samodzielnego podejmowania decyzji, a jego przedstawiciel wyraził już zgodę na objęcie go tą opieką. Opieka przymusowa może być wówczas wobec Państwa zastosowana wyłącznie na podstawie skierowania na przymusowe leczenie.

Sprzeciw wobec uznania za niezdolnego(-q) do samodzielnego podejmowania decyzji

Uważają Państwo, że są zdolni do samodzielnego podejmowania decyzji a ryzyko spowodowania poważnej szkody dotyczy tylko Państwa osoby? *Nie* chodzi przy tym o sytuację zagrożenia życia? Wówczas Państwa życzenia i preferencje powinny być w zasadzie uszanowane.

Proszę porozmawiać na temat swojego sprzeciwu i ewentualnej niezdolności do samodzielnego podejmowania decyzji ze swoim adwokatem i przedstawicielem.

